

Cursus B**EEN NIEUW VERBOND?****Tenach**

In de Bijbel is sprake van een verbond tussen God en mensen.

In de Tora zijn de belangrijkste teksten daarover: **Exodus 2,23 / 19,1-6 / 24,1-7**.

Kerntekst is Exodus 19. Wij zien daar dat God, de God van Ex. 2, de God van uittocht en bevrijding, een verbond sluit met het uit slavernij bevrijde volk. Dit verbond houdt in dat dit bevrijde volk *Zijn* volk zal zijn. Het argument daarvoor is: 'de ganse aarde behoort Mij', iets wat ook gezegd wordt in psalm 24: 'Des Heeren is de aarde en haar volheid, de wereld en die daarop wonen'. Het is een opmerkelijk en onverwacht argument. De gedachte is kennelijk dat God het niet wil laten bij de bevrijding van de kinderen Israëls. Dit is nog maar een begin. Als Bevrijder-God zal hij niet rusten totdat de aarde en haar volheid bevrijd gebied is voor *alle* mensen. De bevrijding van de Israëlieten uit de slavernij van Egypte is een eerste stap. Nu zal dit bevrijde volk voortaan Zijn voet tussen de deur zijn van een wereld waarin onrecht, onderdrukking en kwaad regeren. De macht daarvan is weersproken! Een andere wereld is mogelijk! Tot de dienst aan die andere wereld wordt dit bevrijde volk nu geroepen: 'Gij zult mij een koninkrijk van priesters zijn, een heilig volk'. Een bevrijd volk geheiligd tot een bevrijdend bestaan. God en dit zijn volk zullen voortaan gezworen kameraden zijn in een gedeeld engagement voor een wereld waarop gerechtigheid woont.

Hoewel dit verbondsvolk vervolgens in Ex. 24,7 dapper verklaart te zullen doen en horen naar alles wat de Heer gesproken heeft, komt daar niet veel van terecht. Tenach is op te vatten als documentatie van permanente verbondsbreuk, of, in de woorden van Tenach: van het overspelig achterna lopen van andere goden. Afgodendienst is weglopen uit het afgesproken engagement. Het is de aarde en haar volheid, de wereld en die daarop wonen, prijs geven aan de machten van onderdrukking, onrecht en geweld. Eigen volk eerst.

In Tenach is de spanning tussen dit particularisme van wat ik zou willen noemen: 'de natuurlijke mens' en Gods universalisme (de aarde en haar

volheid) overal aanwezig. Het is een golfbeweging en het universalisme bereikt bij de grote schriftprofeeten zijn hoogtepunt. Denk b.v. aan Jesaja 8,23 – 9,6, de lezing van de Kerstnacht.

In Jesaja 42 wordt van een **lijdende knecht** gesproken die gesteld wordt 'tot een verbond des volks, tot een licht der heidenen' en tot bevrijding van mensen wier ogen zijn uitgestoken en die geketend zijn in duistere krochten. In deze knecht wordt de gestalte van het verbondsvolk door Jesaja opnieuw getekend. Er wordt wel gedacht dat, veel later, Jezus zichzelf verstaan heeft als gestalte van deze knecht en het lijkt wel zeker dat de evangelisten Jezus zo gezien en verstaan hebben. Het is van belang om dit op te merken, aangezien de evangelisten spreken van een verbond dat Jezus aan de vooravond van zijn dood, bij de viering van de Seideravond, sluit met zijn leerlingen.

Lucas spreekt in dit verband van een 'nieuw verbond', een begrip dat hij mogelijk ontleent aan **Jeremia 31**, waar de profeet spreekt over een nieuw verbond. De wet van Gods bevrijdende liefde, zijn Tora, zal in de harten van zijn volk geschreven worden. Het nieuwe van dit verbond is niet dat het een andere inhoud krijgt, maar dat de God van de bevrijding (v.32) een streep haalt door die hele geschiedenis van trouweloosheid en afgodendienst en opnieuw begint.

Evangelie en Epistel

Het begrip 'verbond' komt in de synoptische evangeliën voor het in verband van het Pascha dat Jezus, vlak voor zijn arrestatie, viert met zijn leerlingen. **Lucas is de enige die spreekt van een *nieuw* verbond.** In alle gevallen gaat het om een verbond 'in zijn bloed'. Het is de wijn van het Pascha dat de symbolische betekenis van het bloed van Jezus krijgt. Wie deze beker drinkt wordt een bloedbroeder. Hij/zij krijgt deel aan zijn lichaam, gesymboliseerd door het paschale bitterbrood. De betekenis van brood en beker wordt in deze laatste paasviering geactualiseerd en toegepast op het aanstaande lijden en sterven van Jezus. Hij is de lijdende knecht. Het lichaam van Jezus zal verrijzen in een nieuw verbond met allen die 'eten van dit brood en drinken uit deze beker, zo dikwijls als zij dat doen' (1 Kor. 11,25). De gemeente van Christus is de gestalte van dit nieuwe verbond, een verbond dat geschreven wordt in de harten van hen die daaraan deelnemen. Zo vat ik Lucas op wanneer hij nadrukkelijk spreekt van een

nieuw verbond. Bij deze interpretatie van Jezus' leven in van de kring van leerlingen van Jezus, spelen de hierboven genoemde teksten over de lijdende knecht bij Jesaja en het nieuwe verbond bij Jeremia een beslissende rol. Paulus is zonder twijfel de eerste en de belangrijkste die het leven van Jezus zo heeft geïnterpreteerd. De evangelieën zijn hierin van hem afhankelijk. In zijn tweede brief aan de Korinthiërs horen wij Jesaja 31 duidelijk opklinken: 'niet op tafelen van steen, maar op tafelen van vlees in de harten' (3,3) en 'die ons ook bekwaam gemaakt heeft om dienaren te zijn van een nieuw verbond, niet der letter, maar des Geestes, want de letter doodt, maar de Geest maakt levend (3,6). En het oude verbond wordt pas verstaan in zijn wezenlijke betekenis wanneer het gelezen wordt in de geest van Christus (3,14). Deze tekst als anti-joods te bestempelen is onjuist. Het is een anachronisme dat te doen. Jezus was een Jood, evenals Paulus. Paulus wijst zowel de Joden als de niet Joden op de Jood Jezus als degene in wie betekenis en bedoeling van het verbond oplichten en in wie dit oude verbond (op)nieuw wordt aangeboden. Voor niet Joden is besnijdenis niet nodig, naar het inzicht van Paulus, op deel te kunnen nemen aan dit nieuwe verbond. Het is voor hen voldoende om gedoopt te worden.

Het is trouwens eveneens onjuist en ook een anachronisme, om de doop hier als christelijk te onderscheiden van de besnijdenis als joods. De doop is evenzeer een joods ritueel. Denk aan Johannes de Doper die drommen van besnedenen doopte.

Het nieuwe van dit nieuwe verbond is dus niet de inhoud ervan. Het verbond, zowel het oude als het nieuwe, is en blijft engagement voor een wereld waarop gerechtigheid woont. Nieuw is dat de heidenen worden uitgenodigd toe te treden. De volkeren zijn niet langer slechts adres van, maar nu ook partner in het verbond. Dit partnerschap bestaat 'In Christo'. Het wordt gevierd aan de Tafel des Heren en krijgt gestalte in de inzet voor vrede, liefde en recht. Naast de besnijdenis, wordt ook de doop teken van dit verbond. Het lichaam van Christus, als gestalte van het Nieuwe Verbond, bestaat uit gedoopten, besnedenen én onbesnedenen.

Hebreeën

Waar het woord 'verbond' in de synoptische evangeliën 4 keer voorkomt, bij Johannes ontbreekt, in de 7 echte brieven van Paulus 5 keer en 2 keer in de Handelingen, komt dit woord maar liefst 17 keer voor in de Hebreeënbrief.

Adres van deze brief zijn de Joodse volgelingen van Jezus in gemengde diasporagemeenten. Mensen dus die thuis waren in het Jodendom. De onbekende schrijver van deze brief veronderstelt Tenach bekend. Ook voor hem is Jeremia 31 de sleuteltekst wanneer hij in hoofdstuk 8 komt te spreken over het oude en het nieuwe verbond. Het nieuwe verbond met het huis Israëls(!), wordt gelegd in het verstand van zijn volk en in hun harten geschreven (v.10). Hiermee heeft, naar de mening van de onbekende schrijver van deze brief, het oude verbond afgedaan. Het is niet afgeschreven, maar het heeft een nieuwe gedaante gekregen. Het huis Israëls heeft, volgens hem, in de uit Jood en Griek bestaande gedoopte gemeente een uitbreiding gekregen naar de heidenen. Het is gaan leven in de 'harts and minds' van allen, Joden en heidenen, die Christus volgen.

Het antwoord op de vraag 'Een nieuw Verbond?' moet dus zijn: nee, geen nieuw verbond in de zin van iets volkomen nieuws, maar wel nieuw in de zin van vernieuwd. Deze vernieuwing heeft twee aspecten. Het eerste is dat in Christus zin en betekenis van het (oude) verbond opnieuw en als nieuw oplichten. Het tweede is dat de heidenen partner in het verbond worden en, samen met de Joden, gaan delen in het engagement voor een wereld waarop Gods liefde alles in allen zal zijn.

(samenvatting van de lezing die ik op maandag 1 december 2014 gehouden heb in de Olterterperkring in Beetsterzwaag).

Jaap Goorhuis.

Twee excursen die de aktuele relevantie van het bovenstaande illustreren.

Excurs 1.

Dit zaakje stinkt (over de God van het verbond)

Het dagblad Trouw heeft een boeiende serie vraaggesprekken onder de titel: Tien geboden. Op zaterdag 29 november 2014 werd Guido den Aantrekker geVnterviewd.

Hij vertelde dat hij Rooms-Katholiek opgevoed was, eerste communie had gedaan en alles van de kerk prachtig had gevonden. Maar toen verongelukte

zijn beste vriend. Hij was elf jaar oud. Dan zegt hij: 'Wat ik mij, met terugwerkende kracht, herinner is dat ik de wereld lelijker ben gaan vinden. Ik begreep niet dat God een jongetje van elf had weggenomen, en dan ook nog op zo'n gruwelijke manier—die vrachtwagen was over zijn hoofd gereden. De gelovigen aan wie ik vroeg waarom dit moest gebeuren, hadden het over Gods bedoeling en hoe het in de hemel veel mooier was dan op aarde. Ook op zijn grafsteen kwam zo'n soort tekst te staan, of de Heer hem vreugde mocht geven of zoiets. Ik voelde mij een beetje in de maling genomen. God is helemaal geen zorgzame vader, dacht ik toen, dit zaakje stinkt. God was een soort Sinterklaas, een sjeik uit één van de avonturen van Suskje en Wiske, een spookjesfiguur in wie ik nooit meer zou geloven'.

Tot zover het citaat uit de krant. Dit is wat er gebeurt wanneer God gezien wordt als een zorgzame vader, die het beste met ons voor heeft en ervoor zorgt dat het goed met ons gaat. Zo ziet de God van de bijbel er echter niet uit. Die God is een bevrijder-God, een God die zich het leed aantrekt dat mensen overkomt, die hoort en ziet en zijn verbond gedenkt. Dat betekent dat hij mensen zoekt om het, in verbond met Hem en in verband met elkaar, op te nemen tegen het kwaad en om elkaar te tranen af te wissen. Geloven in God betekent: toetreden tot dit verbond. 'Al deze woorden zullen wij horen en doen' (Ex.24,7).

Excurs 2

Over het trinitarisch dogma en de continuïteit van Tenach en Evangelie

Allah en God dezelfde?

Het is een populaire gedachte dat Allah en God dezelfde zijn. De gedachte is: er is maar één god en of je die nu God noemt of Allah maakt niet uit. Maar is dat wel zo? Op maandag 24 november sprak de Paus het Europees parlement toe. Hij zei daar dat een Europa dat zijn religieuze wortels koestert het extremisme beter kan bestrijden. Want: het is niet door God te eren, maar door hem te vergeten dat geweld ontstaat'. Dit lees ik in de column van Ephimenco in Trouw van 27 November 2014. Maar hoe zit het dan met al dat extremistisch geweld van dit moment in het Midden Oosten? Dat wordt toch gedaan met een beroep op precies diezelfde God, die hier dan wel Allah heet, maar dat maakt toch geen verschil? 'Deze religies verschillen zeer sterk van elkaar, maar komen samen uit bij dezelfde God/Allah', aldus Ephimenco. Groter misvatting is nauwelijks denkbaar.

In de vierde en vijfde eeuw na Christus heeft de kerk op de concilies van Nicea en Chalcedon nagedacht over de vraag wie God is en hoe wij hem kunnen kennen. De conclusie was dat wij God kennen in en door Jezus Christus en in de Geest die van hen beide is uitgegaan. Het trinitarisch dogma. De kerk heeft daarmee uitgesproken dat voor haar God hetzelfde profiel heeft als Jezus Christus en andersom: dat wij in Jezus Christus God ontmoeten en leren kennen. Ik zie Jezus nog niet zo gauw optreden als een IS-strijder die een journalist onthoofd en vrouwen verkracht. Jezus had het over die andere wang en hij zei tegen Simon Petrus: 'steek het zwaard in schede' (Joh. 18,11). Dát is het profiel van de God van Israël die wij in Jezus Christus ontmoeten. Dat is wat de kerk leert en verkondigt. De Paus heeft gelijk: waar (deze) God geëerd wordt is geen ruimte voor geweld.

Tekst bij de lezing 'Een nieuw verbond', ds. Jaap Goorhuis

Fries Leerhuis, Olterterperkring, 1 december 2014

Genesis 9, 11-17   Verbond met Noach

11Ik dan richt mijn **verbond** met u op, dat voortaan niets dat leeft, meer door de wateren van de zondvloed zal worden uitgeroeid, en dat er geen zondvloed meer wezen zal, om de aarde te verderven. 12En God zeide: Dit is het teken van het **verbond**, dat Ik geef tussen Mij en u en alle levende wezens, die bij u zijn, voor alle volgende geslachten: 13mijn boog stel Ik in de wolken, opdat die tot een teken zij van het **verbond** tussen Mij en de aarde. 14Wanneer Ik dan wolken over de aarde breng en de boog in de wolken verschijnt, 15zal Ik mijn **verbond** gedenken, dat tussen Mij en u en alle levende wezens van alle vlees bestaat, zodat de wateren niet weer tot een vloed zullen worden om al wat leeft te verderven. 16Als de boog in de wolken is, dan zal Ik hem zien, zodat Ik mijn eeuwig **verbond** gedenk tussen God en alle levende wezens van alle vlees, dat op aarde is. 17En God zeide tot Noach: Dit is het teken van het **verbond**, dat Ik heb opgericht tussen Mij en al wat op de aarde leeft.

Genesis 12, 1-9   Roeping van Abraham

21De Here nu zeide tot Abram: Ga uit uw land en uit uw maagschap en uit uws vaders huis naar het land, dat Ik u wijzen zal; 2Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken, en gij zult tot een zegen zijn. 3Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken, en met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden.

4Toen ging Abram, zoals de Here tot hem gesproken had, en Lot ging met hem; en Abram was vijfenzeventig jaar oud, toen hij uit Haran trok. 5Abram nu nam zijn vrouw Sarai en Lot, zijns broeders zoon, en al hun have, die zij verworven hadden, en de lieden, die zij in Haran verkregen hadden, en zij trokken uit om te gaan naar het land Kanaän, en zij kwamen in het land Kanaän. 6En Abram trok het land door tot de plek bij Sichem, tot de terebint More; en de Kanaänieten waren toen in het land.

7Toen verscheen de Here aan Abram en zeide: Aan uw nageslacht zal Ik dit land geven. En hij bouwde daar een altaar voor de Here, die hem verschenen was. 8Toen brak hij vandaar op naar het gebergte ten oosten van Betel, en hij spande zijn tent, met Betel tegen het westen en Ai tegen het oosten, en hij bouwde daar een altaar voor de Here en riep de naam des Heren aan. 9Daarna trok Abram steeds verder, naar het Zuiderland.

Genesis 15   Verbond met Abraham

18Te dien dage sloot de Here een **verbond** met Abram, zeggende: Aan uw nageslacht zal Ik dit land geven, van de rivier van Egypte tot de grote rivier, de rivier de Eufraat: 19de Keniet, de Kenizziet, de Kadmoniet, 20de Hethiet, de Perizziet, de Refa eten, 21de Amoriet, de Kanaäniet, de Girgasiet en de Jebusiet.

Genesis 17, 1-11

171Toen Abram negenennegentig jaar oud was, verscheen de Here aan Abram en zeide tot hem: Ik ben God, de Almachtige, wandel voor mijn aangezicht, en wees onberispelijk; 2Ik zal mijn **verbond** tussen Mij en u stellen, en u uitermate talrijk maken. 3Toen wierp Abram zich op zijn aangezicht en God sprak tot hem: 4Wat Mij aangaat, zie, mijn verbond is met u, en gij zult de vader van een menigte volken worden; 5en gij zult niet meer Abram genoemd worden, maar uw naam zal zijn Abraham, omdat Ik u tot een vader van een menigte volken gesteld heb. 6Ik zal u uitermate vruchtbaar maken en u tot volken stellen, en koningen zullen uit u voortkomen. 7Ik zal mijn **verbond** oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u en uw nageslacht tot een God te zijn. 8Ik zal aan u en uw nageslacht het land, waarin gij als vreemdeling vertoeft, het ganse land Kanaän, tot een altoos durende bezitting geven, en Ik zal hun tot een God zijn.

9Voorts zeide God tot Abraham: En wat u aangaat, gij zult mijn **verbond** houden, gij en uw nageslacht, in hun geslachten. 10Dit is mijn **verbond**, dat gij zult houden tussen Mij en u en uw nageslacht: dat bij u al wat mannelijk is besneden worde; 11gij zult het vlees van uw voorhuid laten besnijden, en dat zal tot een teken van het **verbond** zijn tussen Mij en u.

Exodus 2, 23

23In die lange tijd stierf de koning van Egypte; en de Israëlieten zochten nog steeds onder de slavernij en schreeuwden het uit, zodat hun hulpgeroep over de slavernij omhoog steeg tot God. 24En God hoorde hun klacht en God gedacht aan zijn **verbond** met Abraham, Isaak en Jakob. 25Zo zag God de Israëlieten aan en God had bemoediging met / kende hen.

Exodus 19, 1-6   **De verschijning des Heren op de Sinai**

191In de derde maand na de uittocht der Israëlieten uit het land Egypte, op dezelfde dag, kwamen zij in de woestijn Sinai. 2Nadat zij van Refidim opgebroken waren, kwamen zij in de woestijn Sinai en legerden zich in de woestijn; en Israël legerde zich daar tegenover de berg.

3Toen klom Mozes op tot God, en de Here riep tot hem van de berg, en zeide: Zó zult gij zeggen tot het huis van Jakob en meedelen aan de Israëlieten: 4gij hebt gezien, wat Ik de Egyptenaren heb aangedaan, en dat Ik u op arendsvleugelen gedragen en tot Mij gebracht heb. 5Nu dan, indien gij aandachtig naar Mij luistert en mijn **verbond** bewaart, dan zult gij uit alle volken Mij ten eigendom zijn, want de ganse aarde behoort Mij. 6En gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk. Dit zijn de woorden die gij tot de Israëlieten spreken zult.

Exodus 24, 1-7   **De verbondssluiting**

241Tot Mozes zeide Hij: Klim op tot de Here, gij en Aäron, Nadab en Abihu en zeventig van de oudsten van Israël en buigt u van verre neder. 2Maar Mozes alleen zal tot de Here naderen, zij echter zullen niet naderen, en het volk zal niet met hem opklimmen.

3Toen kwam Mozes en deelde het volk al de woorden des Heren en al de verordeningen mee, en het gehele volk antwoordde eenstemmig: Al de woorden, die de Here gesproken heeft, zullen wij doen. 4En Mozes schreef al de woorden des Heren op. Vroeg in de morgen bouwde hij een altaar onder aan de berg, met twaalf opgerichte stenen overeenkomstig de twaalf stammen van Israël. 5Toen zond hij de jongelingen der Israëlieten heen, en zij brachten brandoffers en offerden stieren als vredeoffers voor de Here. 6Daarop nam Mozes de helft van het bloed en deed het in bekkens, en de andere helft van het bloed spregde hij op het altaar. 7Hij nam het **boek des verbonds** en las het voor de oren van het volk en zij zeiden: Alles wat de Here gesproken heeft, zullen wij doen en daarnaar zullen wij horen.

Exodus 25, 10-22   **De ark**

10Zij moeten dan een ark van acaciahout maken, twee en een halve el lang, anderhalve el breed, en anderhalve el hoog. 11Gij zult die overtrekken met louter goud; van binnen en van buiten zult gij die overtrekken en er rondom een gouden omlijsting op maken. 12Gij zult er vier gouden ringen voor gieten en die bevestigen aan de vier voetstukken en wel twee ringen aan de ene zijwand en twee ringen aan de andere zijwand. 13Gij zult draagstukken van acaciahout maken en die met goud overtrekken. 14Gij zult de draagstukken steken in de ringen aan de zijwanden van de ark, om daarmee de ark te dragen. 15De draagstukken zullen in de ringen van de ark blijven, zij zullen er niet uit verwijderd worden.

16In de ark zult gij de getuigenis leggen, die Ik u geven zal. 17Ook zult gij een verzoendeksel van louter goud maken, twee en een halve el lang en anderhalve el breed. 18En gij zult twee cherubs van goud maken, van gedreven werk zult gij ze maken, aan de beide einden van het verzoendeksel. 19Maak één cherub aan het ene einde en één cherub aan het andere einde; uit één stuk met het verzoendeksel zult gij de cherubs op zijn beide einden maken. 20De cherubs zullen twee vleugels uitgespreid houden naar boven, met hun vleugels het verzoendeksel bedekkende en hun aangezicht naar elkander gericht; naar het verzoendeksel zullen de aangezichten der cherubs gericht zijn. 21Gij zult het verzoendeksel bovenop de ark leggen en in de ark zult gij de getuigenis leggen, die Ik u geven zal. 22En Ik zal dáár met u samenkomen en van het verzoendeksel af, tussen de beide cherubs op de ark der getuigenis, over alles met u spreken wat Ik u voor de Israëlieten gebieden zal.

Exodus 34

10Hij zeide: Zie, Ik sluit een **verbond**; in het bijzijn van uw gehele volk zal Ik wonderen doen, zoals niet gewrocht zijn op de gehele aarde en bij al de volken; het gehele volk, in welks midden gij zijt, zal het werk des Heren zien, want ontzagwekkend is wat Ik met u doe. 11Onderhoud wat Ik u heden gebied. Zie, voor u uit verdrijf Ik de Amoriet, de Kanaäniet, de Hethiet, de Perizziet, de Chiwwiet en de Jebusiet. 12Neem u in acht, dat gij geen **verbond** sluit met de inwoners van het land, waarheen gij gaat, opdat zij niet tot een valstrik in uw

midden worden. 13Integendeel, hun altaren zult gij omverhalen, hun gewijde stenen verbrijzelen en hun gewijde palen omhouwen. 14Want gij zult u niet nederbuigen voor een andere god, immers de Here, wiens naam Naijverige is, is een naijverig God. 15Sluit toch geen **verbond** met de inwoners van het land; wanneer zij hun goden overspelig nalopen en aan hun goden offeren, dan zouden zij u uitnodigen en gij zoudt van hun slachtoffer eten.

Leviticus 26

13Ik ben de Here, uw God, die u uit het land Egypte heb geleid, opdat gij hun niet meer tot slaven zoudt zijn; Ik heb de stangen van uw juk verbroken en u rechtop doen gaan.

14Maar indien gij naar Mij niet luistert en al deze geboden niet doet, 15indien gij mijn inzettingen versmaadt en van mijn verordeningen een afkeer hebt, zodat gij geen van mijn geboden doet en mijn **verbond** verbreekt, 16dan zal Ik ook aldus met u doen en met verschrikking u bezoeken: tering en koorts, die de ogen verteren en het leven doen verkwijnen; dan zult gij tevergeefs uw zaad zaaien, want uw vijanden zullen het eten. 17Ik zal mijn aangezicht tegen u keren, zodat gij voor uw vijanden geslagen zult worden, en die u haten, zullen over u heersen, en gij zult vluchten, zonder dat iemand u vervolgt.

Numeri 10, 33

33Zo togen zij drie dagreizen van den berg des HEEREN; en de ark des **verbonds** des HEEREN reisde voor hun aangezicht drie dagreizen, om voor hen een rustplaats uit te speuren.

Jozua 24   Verbondsvernieuwing te Sichem

25Alzo maakte Jozua op dienzelven dag een **verbond** met het volk; en hij stelde het hun tot een inzetting en recht te Sichem.

Deuteronomium 29

14En niet met ulieden alleen maak ik dit **verbond** en dezen vloek; 15Maar met dengene, die heden hier bij ons voor het aangezicht des HEEREN, onzes Gods, staat; en met dengene, die hier heden bij ons niet is. 16Want gij weet, hoe wij in Egypteland gewoond hebben, en hoe wij doorgetogen zijn door het midden der volken, die gij doorgetogen zijt. 17En gij hebt gezien hun verfoeiselen, en hun drekgoden, hout en steen, zilver en goud, die bij hen waren.

Deuteronomium 31, 16

16En de HEERE zeide tot Mozes: Zie, gij zult slapen met uw vaderen; en dit volk zal opstaan, en nahoereren de goden der vreemden van dat land, waar het naar toe gaat, in het midden van hetzelve; en het zal Mij verlaten en vernietigen Mijn **verbond**, dat Ik met hetzelve gemaakt heb.

Jesaja 42   De Knecht des HEEREN

1Ziet, Mijn Knecht, Dien Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Denwelken Mijn ziel een welbehagen heeft! Ik heb Mijn geest op Hem gegeven; Hij zal het recht den heidenen voortbrengen. 2Hij zal niet schreeuwen, noch Zijn stem verheffen, noch Zijn stem op de straat horen laten. 3Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en de rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen; met waarheid zal Hij het recht voortbrengen. 4Hij zal niet verdonkerd worden, en Hij zal niet verbroken worden, totdat Hij het recht op aarde zal hebben besteld; en de eilanden zullen naar Zijn leer wachten. 5Alzo zegt God, de HEERE, Die de hemelen geschapen, en dezelve uitgebreid heeft, Die de aarde uitgespannen heeft, en wat daaruit voortkomt; Die den volke, dat daarop is, den adem geeft, en den geest dengenen, die daarop wandelen: 6Ik, de HEERE, heb U geroepen in gerechtigheid, en Ik zal U bij uw hand grijpen; en Ik zal U behoeden, en Ik zal U geven tot een **Verbond** des volks, tot een Licht der heidenen. 7Om te openen de blinde ogen, om den gebundene uit te voeren uit de gevangenis, en uit het gevangenhuis, die in duisternis zitten.

Jesaja 56

6En de vreemden, die zich tot den HEERE voegen, om Hem te dienen, en om den Naam des HEEREN lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn; al wie den sabbat houdt, dat hij dien niet ontheilige, en die aan Mijn

verbond vasthouden; 7Die zal Ik ook brengen tot Mijn heiligen berg, en Ik zal hen verheugen in Mijn bedehuis; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen aangenaam wezen op Mijn altaar; want Mijn huis zal een bedehuis genoemd worden voor alle volken. 8De Heere HEERE, Die de verdrevenen van Israël vergadert, spreekt: Ik zal tot Hem nog meer vergaderen, nevens hen, die tot Hem vergaderd zijn.

Jesaja 59, 21

21Mij aangaande, dit is Mijn **Verbond** met hen, zegt de HEERE: Mijn Geest, Die op U is, en Mijn woorden, die Ik in Uw mond gelegd heb, die zullen van Uw mond niet wijken, noch van den mond van Uw zaad, noch van den mond van het zaad Uws zaads, zegt de HEERE, van nu aan tot in eeuwigheid toe.

Jeremia 31 Een nieuw verbond

31Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een **nieuw verbond** zal maken;

32Niet naar het **verbond**, dat Ik met hun vaders gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep, om hen uit Egypteland uit te voeren, welk Mijn **verbond** zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de HEERE; 33Maar dit is het **verbond**, dat Ik na die dagen met het huis van Israël maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. 34En zij zullen niet meer, een iegelijk zijn naaste, en een iegelijk zijn broeder, leren, zeggende: Kent den HEERE! want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de HEERE; want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hunner zonden niet meer gedenken.

SYNOPTISCHE EVANGELIËN

Matteüs 26:28

28Want dit is het bloed van mijn **verbond**, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden.

Marcus 14:24

24En Hij zeide tot hen: Dit is het bloed van mijn **verbond**, dat voor velen vergoten wordt.

Lucas 22:20

20Evenzo de beker, na de maaltijd, zeggende: Deze beker is het nieuwe **verbond** in mijn bloed, die voor u uitgegoten wordt.

PAULINISCHE BRIEVEN

1 Korintiërs 11:25

25Evenzo ook de beker, nadat de maaltijd afgelopen was, en Hij zeide: Deze beker is het nieuwe **verbond** in mijn bloed, doet dit, zo dikwijls gij die drinkt, tot mijn gedachtenis.

2 Korinthiërs, 3

1Gaan wij weder onszelf aanprijzen? Of hebben wij soms, gelijk sommigen, aanbevelingsbrieven bij u of van u nodig? 2Onze brief zijt gij, geschreven in onze harten, kenbaar en leesbaar voor alle mensen, 3daar gij toont een brief van Christus te zijn, door onze dienst opgesteld, niet met inkt geschreven, maar met de Geest van de levende God, **niet op tafelen van steen, maar op tafelen van vlees in de harten.**

6die ons ook bekwaam gemaakt heeft om dienaren te zijn van een nieuw **verbond**, niet der letter, maar des Geestes, want de letter doodt, maar de Geest maakt levend.

2 Korintiërs 3:14

14Maar hun gedachten werden verhard. Want tot heden toe blijft dezelfde bedekking over de voorlezing van het oude **verbond** zonder weggenomen te worden, omdat zij slechts in Christus verdwijnt.

HEBREEËNBRIEF

VII

BGT:19Maar dankzij Jezus is er in plaats van de wet iets beters gekomen: wij mogen erop vertrouwen dat God ons zal redden. En omdat we daarop vertrouwen, leven we dichterbij God.20-21De Levieten werden priester zonder dat God een plechtige belofte aan hen deed. Toen Jezus priester werd, deed God wel zo'n belofte. Want in de heilige boeken staat: «De Heer heeft een plechtige belofte gedaan, waar hij zich aan zal houden: Jij zult priester voor altijd zijn.» 22Daaraan zien we dat Jezus een ander soort priester is dan de Levieten. Dankzij hem geldt nu Gods **nieuwe afspraak** met de mensen, en mogen wij bij Gods nieuwe wereld horen. 23De Levieten zijn sterfelijk, dus er moeten steeds weer nieuwe priesters komen. 24-25Maar Jezus leeft voor altijd. Hij blijft dus ook voor altijd priester. Daarom kan hij mensen die via hem bij God komen, voor altijd redden. Want Jezus laat ons niet in de steek. *(NBG51:21De Here heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt priester in eeuwigheid – 22in zoverre is Jezus ook van een beter verbond borg geworden. 23En zij zijn in groter getale priester geworden, omdat zij door de dood verhinderd werden het te blijven, 24doch Hij heeft, juist doordat Hij in eeuwigheid blijft, een priesterschap, dat op geen ander kan overgaan.*

IIIX

BGT: Een nieuw verbond

Het offer van Jezus

Jezus is hogepriester in de hemel

1Alles wat we gezegd hebben, gaat uiteindelijk hierom: Jezus is onze hogepriester. Hij zit naast God in de hemel, aan de rechterkant van Gods troon. 2Jezus doet dienst als hogepriester in de ware heilige tent, de heilige tent in de hemel. Die is niet door mensen gemaakt, maar door God, de Heer, zelf. 3Hogepriesters hebben de taak om offers te brengen. Ook Jezus, onze hogepriester, moest dus een offer brengen. Hij offerde zichzelf. 4Jezus is priester in de hemel, niet op aarde. Want hier op aarde zijn al priesters die offers brengen. Zij werken volgens de regels van de Joodse wet. 5Maar de heilige tent waar zij in werken, is niet meer dan een kopie van de ware heilige tent in de hemel. Toen Mozes de heilige tent maakte, heeft God dat zelf tegen hem gezegd. Hij zei: «Hier op de berg laat ik je het voorbeeld zien. Zorg ervoor dat je dat namaakt.» 6Jezus is een veel belangrijkere hogepriester dan de hogepriesters op aarde, want hij is hogepriester in de hemel. Dankzij Jezus geldt voortaan Gods **nieuwe, betere afspraak** met de mensen. God had beloofd dat het zo zou gebeuren. 7Vroeger heeft God een **afspraak** met zijn volk gemaakt, maar die werkte niet goed. Daarom was er een **nieuwe afspraak** nodig. 8Dat weten we van God zelf. Want God werd boos op de Israëlieten, omdat ze zich niet aan die afspraak hielden. God zei: «Er komt een tijd dat ik een **nieuwe afspraak** maak met de inwoners van Israël en Juda. 9Ooit maakte ik een **afspraak** met mijn volk. Daar moesten zij zich aan houden, want zij waren mijn dienaren. Ik had hen bevrijd uit Egypte! Maar zij hielden zich niet aan die **afspraak**. En daarom heb ik hen in de steek gelaten. 10Dit is mijn **nieuwe afspraak** met de Israëlieten: Ik zal ervoor zorgen dat ze mijn regels goed begrijpen. Ik zal de regels in hun hart schrijven. Dan zal ik hun God zijn, en zij zullen mijn volk zijn. 11Ze hoeven dan niet meer tegen elkaar te zeggen: 'Zorg dat je God, de Heer, kent!' Want in die tijd zal iedereen mij kennen, van klein tot groot! 12Dan vergeef ik hun fouten, en vergeet ik hun zonden.» 13God heeft het hier dus over een **nieuwe afspraak**. En daaruit blijkt dat de **vroegere afspraak verouderd** is. En als iets verouderd is, verdwijnt het snel.

*(NBG51:1De hoofdzaak van ons onderwerp is, dat wij zulk een hogepriester hebben, die gezeten is ter rechterzijde van de troon der majesteit in de hemelen, 2de dienst verrichtende in het heiligdom, in de ware tabernakel, die de Here opgericht heeft, en niet een mens. 3Want iedere hogepriester treedt op om gaven en offers te brengen, en om die reden was het noodzakelijk, dat ook deze iets had om te offeren. 4Indien Hij nu op aarde was, dan zou Hij niet eens priester wezen, daar er (hier reeds) zijn om volgens de wet de gaven te offeren. 5Dezen verrichten slechts dienst bij een afbeelding en schaduw van het hemelse, blijkens de godsspraak, die Mozes ontving, toen hij de tabernakel zou gereedmaken. Zie toe, zegt Hij immers, dat gij alles maakt naar het voorbeeld, dat u getoond werd op de berg. 6Nu echter heeft Hij een zoveel verhevener dienst verkregen, als Hij de middelaar is van een **beter verbond**, waarvan de rechtskracht op betere beloften berust. 7Want indien **dat eerste** onberispelijk ware geweest, zou er geen plaats gezocht zijn voor **een tweede**. 8Want Hij berispt hen, als Hij zegt: Zie, er komen dagen, spreekt de Here, dat Ik voor het huis Israëls en het huis Juda een **nieuw verbond** tot stand zal brengen, 9niet zoals het **verbond**, dat Ik met hun vaderen maakte ten dage, dat Ik hen bij de hand nam om hen uit het land Egypte te leiden, want zij hebben zich niet gehouden aan mijn **verbond** en Ik heb Mij niet meer om hen bekommerd, spreekt de Here.10Want dit is het **verbond**, waarmede Ik Mij verbinden zal aan het*

*huis Israëls na die dagen, spreekt de Here: Ik zal mijn wetten in hun verstand leggen, en Ik zal die in hun harten schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. 11En niet langer zullen zij een ieder zijn medeburger, en een ieder zijn broeder leren, zeggende: Ken de Here, want allen zullen zij Mij kennen, van de kleinste tot de grootste onder hen. 12Want Ik zal genadig zijn over hun ongerechtigheden, en hun zonden zal Ik niet meer gedenken. 13Als Hij spreekt van een **nieuw (verbond)**, heeft Hij daarmee **het eerste** voor verouderd verklaard. En wat verouderd en verjaart, is niet ver van verdwijning).*

IX

BGT: De heilige tent en de priesters

91Bij Gods **oude afspraak** met de mensen hoort de heilige tent op aarde. En bij die afspraak horen ook de regels voor het werk van de priesters.

Christus maakt ons van binnen rein

11-12Christus is onze hogepriester geworden in de veel betere, heilige tent in de hemel. Die tent is niet door mensen gemaakt en hoort niet bij onze wereld. In die tent in de hemel heeft hij gezorgd voor alle goede dingen die nu gebeuren. Christus is daar voor eeuwig de allerheiligste ruimte binnengegaan. Hij bracht zijn eigen bloed mee als offer voor God, in plaats van het bloed van offerdieren. Zo heeft hij ervoor gezorgd dat mensen voor eeuwig gered kunnen worden. 13Ons lichaam kan weer rein worden door het bloed en de as van offerdieren. 14Maar door dit betere offer, het bloed van Christus, worden we ook diep van binnen rein. Christus had Gods eeuwige Geest in zich. En daarom kon hij zichzelf offeren, terwijl hij zelf niets verkeerd gedaan had. Dankzij dat offer kunnen wij op een goede manier leven en de levende God dienen. 15Wij hebben ons niet gehouden aan Gods **oude afspraak** met ons. Maar Christus is gestorven om ons te bevrijden van alles wat we verkeerd gedaan hebben. Doordat hij zichzelf geofferd heeft, geldt nu Gods **nieuwe afspraak**. En daarom kunnen wij, die door God uitgekozen zijn, voor eeuwig gered worden. Dat heeft God zelf beloofd. 16-17Gods afspraken met de mensen lijken op de laatste wil van iemand die gaat sterven. Zolang die persoon leeft, geldt zijn laatste wil nog niet. Die wordt pas geldig als zijn dood vastgesteld is. 18Zo moesten er ook dieren doodgaan om Gods **oude afspraak** met de mensen geldig te maken. 19Eerst las Mozes alle wetten en regels voor aan het volk. Daarna nam hij het bloed van de offerdieren, en mengde dat met water. Met rode wol en kruidentakjes druppelde hij het bloed op het boek van de wet en op het volk. 20En hij zei tegen het volk: «Door dit bloed wordt **de afspraak** die God met jullie gemaakt heeft, geldig.»

21Mozes druppelde ook bloed op de heilige tent, en op alle voorwerpen die nodig waren voor het werk van de priesters. 22Volgens de wet kunnen dingen alleen door bloed rein worden. Ook als je iets verkeerd gedaan hebt, kun je alleen vergeving krijgen met het bloed van offerdieren.

Het offer van Christus

23-24De heilige tent en alle voorwerpen daarin moeten dus rein gemaakt worden met bloed van dieren. Die heilige tent is niet meer dan een kopie van de ware heilige tent in de hemel. En daarom moet de hemelse tent rein gemaakt worden met een beter offer dan het bloed van dieren. Christus is de heilige tent in de hemel binnengegaan, een tent die niet door mensen gemaakt is. En nu is hij daar bij God. Daar zorgt hij ervoor dat wij echt gered zullen worden.

25-26Christus hoeft zichzelf daar niet steeds opnieuw te offeren. Anders had hij vanaf het begin van de wereld telkens weer moeten lijden! Dat is anders bij de hogepriester. Die gaat wel elk jaar opnieuw de allerheiligste ruimte binnen. Maar die offert het bloed van een dier, en niet zijn eigen bloed. Christus heeft zichzelf één keer geofferd, toen Gods nieuwe tijd begonnen is. Daarmee heeft hij alle zonden weggenomen. 27Ieder mens zal één keer sterven. Daarna zal God zijn oordeel over hem uitspreken. 28Zo heeft ook Christus zichzelf één keer geofferd. Hij is gestorven voor de zonden van veel mensen. Hij zal opnieuw komen, maar dan niet om de zonden weg te nemen. Nee, hij zal komen om de mensen die op hem wachten, te redden.

*(NBG51: 1Nu had ook wel het **eerste (verbond)** bepalingen voor de eredienst en een heiligdom voor deze wereld. (...)*

11Maar Christus, opgetreden als hogepriester der goederen, die gekomen zijn, is door de grotere en meer volmaakte tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is, niet van deze schepping, 12en dat niet met het bloed van bokken en kalveren, maar met zijn eigen bloed, eens voor altijd binnengegaan in het heiligdom, waardoor Hij een eeuwige verlossing verwierf. 13Want als (reeds) het bloed van bokken en stieren en de besprenging met de as der vaars hen, die verontreinigd zijn, heiligt, zodat zij naar het vlees gereinigd worden, 14hoeveel te meer zal het bloed van Christus, die door de eeuwige Geest Zichzelf als een smetteloos offer aan God gebracht heeft, ons

bewustzijn reinigen van dode werken, om de levende God te dienen? 15En daarom is Hij de middelaar van **een nieuw verbond**, opdat, nu Hij de dood had ondergaan om te bevrijden van de overtredingen onder **het eerste verbond**, de geroepenen de belofte der eeuwige erfenis ontvangen zouden. 16Want waar een testament is, moet noodzakelijk van de dood van de erflater melding gemaakt worden; 17een testament toch wordt alleen van kracht, indien er iemand gestorven is, daar het nog geen gevolg heeft, zolang de erflater leeft. 18Daarom is ook **het eerste (verbond)** niet zonder bloed ingewijd. 19Want nadat door Mozes elk gebod volgens de wet aan al het volk was medegedeeld, nam hij het bloed der kalveren en der bokken met water, scharlaken wol en hysop en besprengde het boek zelf en al het volk, 20zeggende: Dit is het bloed van het **verbond**, dat God u heeft voorgeschreven. 21En ook de tabernakel en al het gereedschap voor de eredienst besprengde hij evenzo met bloed. 22En nagenoeg alles wordt volgens de wet met bloed gereinigd, en zonder bloedstorting geschiedt er geen vergeving. 23Noodzakelijk moesten dus hiermede de afbeeldingen van de hemelse dingen gereinigd worden, maar de hemelse dingen zelf met betere offeranden dan deze. 24Want Christus is niet binnengegaan in een heiligdom met handen gemaakt, een afbeelding van het ware, maar in de hemel zelf, om thans, ons ten goede, voor het aangezicht Gods te verschijnen; 25ook niet om Zichzelf dikwijls te offeren, gelijk de hogepriester jaarlijks met ander bloed dan het zijne in het heiligdom gaat, 26want dan had Hij dikwijls moeten lijden sinds de grondlegging der wereld; maar thans is Hij éénmaal, bij de voleinding der eeuwen, verschenen om door zijn offer de zonde weg te doen. 27En zoals het de mensen beschikt is, éénmaal te sterven en daarna het oordeel, 28zo zal ook Christus, nadat Hij Zich éénmaal geofferd heeft om veler zonden op Zich te nemen, ten tweeden male zonder zonde aanschouwd worden door hen, die Hem tot hun heil verwachten).

X

BGT: 101De Joodse wet liet al een beetje zien wat er in Gods nieuwe wereld gebeurt: mensen worden dan van binnen helemaal rein. Maar de wet zelf kon daar niet voor zorgen.

Volgens de wet moesten er elk jaar offers gebracht worden. Steeds weer kwamen mensen bij God om die offers te brengen. Maar de mensen werden niet rein van binnen door die offers. 2 Anders zouden ze nu niet meer zondigen. En dan was het ook niet meer nodig geweest om te offeren. Eén offer was dan genoeg geweest.

3-4Het bloed van offerdieren kan geen eind maken aan de zonde. De offers worden juist elk jaar opnieuw gebracht, om de mensen aan hun fouten te herinneren.

Christus offerde zichzelf

5-7Dit zei Christus toen hij in de wereld kwam: «God, u zegt dat u geen offers van de mensen wilt. U houdt niet van hun offers voor de zonden. Daarom hebt u mij een lichaam gegeven om te offeren. Ik weet dat die woorden uit uw boek over mij gaan. Hier ben ik. Ik zal doen wat u van mij wilt.» 8Christus zei dus dat God geen offers voor de zonden wil. God houdt niet van die offers, ook al worden ze gebracht volgens de Joodse wet. 9-10En daarna zei Christus: «Hier ben ik. Ik zal doen wat u van mij wilt.» Jezus Christus deed dus wat God wilde: hij offerde zijn eigen lichaam. Daarmee heeft hij **de oude afspraak** van God vervangen door **de nieuwe**. En daarom horen wij nu voor altijd bij God. 11De Joodse priesters brengen elke dag dezelfde offers. Die offers kunnen de zonden nooit wegnemen. 12Maar Christus heeft één offer gebracht waarmee hij de zonden wel wegnam. Hij zit nu voor altijd aan de rechterkant van God. 13Daar wacht hij tot al zijn vijanden diep voor hem zullen buigen, aan het einde van de tijd. 14Dan zal iedereen die bij hem hoort, gered worden. Daar heeft hij met dat ene offer voor gezorgd. 15Dat klopt ook met wat de heilige Geest tegen ons zegt in de heilige boeken: 16«De Heer zegt: De tijd van mijn **eerste afspraak** met de mensen zal voorbijgaan. Dit is mijn **nieuwe afspraak** met de Israëlieten: Ik zal ervoor zorgen dat ze mijn regels goed begrijpen. Ik zal de regels in hun hart schrijven. 17En ik zal hun fouten en hun zonden vergeten.» 18De zonden zijn dus vergeven. En daarom is er nu geen offer voor de zonden meer nodig.

Blijven geloven

We moeten volhouden

19-20Vrienden, we kunnen vol vertrouwen de ware heilige tent van God binnengaan. Jezus heeft dat voor ons mogelijk gemaakt met zijn bloed. Door zijn dood maakte hij voor ons de weg vrij. Daardoor kunnen wij nu bij God komen. 21Want Jezus is onze hogepriester in de hemel. 22Laten we dus naar God toe gaan, vol vertrouwen in hem, en met een groot geloof. Want dankzij het offer dat Christus gebracht heeft, is al het kwaad uit ons hart verdwenen. En bij onze doop is ons lichaam helemaal rein geworden. 23Wij geloven dat God ons zal redden. Aan dat geloof moeten we vasthouden, zonder te twijfelen. Want God zal doen wat hij beloofd heeft. Daar kunnen we op vertrouwen. 24Laten we elkaar moed inspreken, zodat we van elkaar blijven houden en de goede dingen blijven doen. 25Blijf ook naar de kerk komen. Sommigen van jullie doen dat niet meer, en dat is

verkeerd. We moeten elkaar steunen, juist nu. Want de dag komt dichterbij waarop God gaat rechtspreken over de wereld.

Wie niet volhoudt, wordt gestraft

26Stel dat je voor Christus gekozen hebt. Maar daarna geef je je geloof op, en je gaat met opzet zondigen. Dan bestaat er geen enkel offer meer om je zonden goed te maken. 27Je bent een vijand van God geworden. En God zal rechtspreken over zijn vijanden. Hij zal hen met een vreselijk vuur vernietigen. 28Als iemand zich niet meer houdt aan de wet van Mozes, en minstens twee getuigen verklaren dat, dan wordt hij zonder medelijden gedood. 29Maar als iemand zijn geloof opgeeft, dan verdient hij een nog veel zwaardere straf. Want zo iemand spot met de Zoon van God. Hij doet alsof het bloed van Jezus Christus onrein is. En dat is juist het bloed waardoor hij bij God kon komen! Zo beledigt hij de heilige Geest, het geschenk dat God aan alle gelovigen geeft. 30We weten wat God in de heilige boeken gezegd heeft: «Ik ben degene die mensen straft. Ik geef ieder mens de straf die hij verdient.» Hij zegt daar ook: «Ik, de Heer, zal rechtspreken over mijn volk.» 31En als de levende God je straft, dan is dat verschrikkelijk!

Als je blijft geloven, word je gered

32Vrienden, denk eens terug aan de tijd dat jullie net bij Christus hoorden. Jullie zijn toen blijven geloven, ook al moesten jullie veel lijden. 33Jullie hadden het zwaar, omdat je in het openbaar uitgescholden werd. En jullie hadden het ook zwaar door de moeilijkheden van andere christenen. 34Jullie zorgden voor de christenen die in de gevangenis zaten. En als jullie bezit geroofd werd, dan waren jullie toch blij. Want jullie wisten dat God je iets gegeven had dat beter was, iets dat je nooit kwijt zou raken. 35Blijf ook nu op God vertrouwen, dan zullen jullie een grote beloning krijgen. 36Houd vol en doe wat God wil. Dan zullen jullie krijgen wat God beloofd heeft. 37Dit zegt God daarover in de heilige boeken: «Nog heel even, dan komt degene die zou komen. Hij blijft niet lang meer weg. 38De mensen die in mij geloven, zullen leven. Maar de mensen die het geloof opgeven, die laat ik in de steek.»

39Vrienden, wij zijn geen mensen die het geloof opgeven en hun leven verliezen. Nee, wij blijven geloven, en daardoor zullen we ons leven redden!

(NBG51: 1 Want daar de wet slechts een schaduw heeft der toekomstige goederen, niet de gestalte dier dingen zelf, is zij nimmer in staat ieder jaar met dezelfde offeranden, die onafgebroken gebracht worden, degenen, die toetreden, te volmaken. 2Immers, zou anders het offeren daarvan niet opgehouden zijn, doordat degenen, die de dienst verrichten, na eenmaal gereinigd te zijn, generlei besef van zonden meer hadden? 3Doch door die offeranden werden ieder jaar de zonden in gedachtenis gebracht; 4want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren of bokken zonden zou wegnemen. 5Daarom zegt Hij bij zijn komst in de wereld: Slachtoffers en offergave hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij een lichaam bereid; 6in brandoffers en zondoffers hebt Gij geen welbehagen gehad. 7Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik – in de boekrol staat van Mij geschreven – om uw wil, o God, te doen. 8In de aanhef zegt Hij: Slachtoffers en offergaven, brandoffers en zondoffers, hebt Gij niet gewild, noch daarin een welbehagen gehad, hoewel zij naar de wet gebracht worden. 9(Doch) daarna heeft Hij gezegd: Zie, hier ben Ik om uw wil te doen. Hij heft het eerste op, om het tweede te laten gelden. 10Krachtens die wil zijn wij eens voor altijd geheiligd door het offer van het lichaam van Jezus Christus. 11Voorts staat elke priester dagelijks in zijn dienst om telkens dezelfde offers te brengen, die nimmer de zonden kunnen wegnemen; 12deze echter is, na één offer voor de zonden te hebben gebracht, voor altijd gezeten aan de rechterhand van God, 13voorts afwachende, totdat zijn vijanden gemaakt worden tot een voetbank voor zijn voeten. 14Want door één offerande heeft Hij voor altijd hen volmaakt, die geheiligd worden. 15En ook de heilige Geest geeft ons daarvan getuigenis, 16want nadat Hij gezegd had: Dit is het verbond, waarmee Ik Mij aan hen verbinden zal na die dagen, zegt de Here: Ik zal mijn wetten in hun harten leggen, en die ook in hun verstand schrijven, 17en hun zonden en ongerechtigheden zal Ik niet meer gedenken. 18Waar dan voor deze dingen vergeving bestaat, is er geen zondoffer meer (nodig). 19Daar wij dan, broeders, volle vrijmoedigheid bezitten om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, 20langs de nieuwe en levende weg, die Hij ons ingewijd heeft, door het voorhangsel, dat is, zijn vlees, 21en wij een grote priester over het huis Gods hebben, 22laten wij toetreden met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, met een hart, dat door besprenging gezuiverd is van besef van kwaad, en met een lichaam, dat gewassen is met zuiver water. 23Laten wij de belijdenis van hetgeen wij hopen onwankelbaar vasthouden, want Hij, die beloofd heeft, is getrouw. 24En laten wij op elkander acht geven om elkaar aan te vuren tot liefde en goede werken. 25Wij moeten onze eigen bijeenkomst niet verzuimen, zoals sommigen dat gewoon zijn, maar elkander aansporen, en dat des te meer, naarmate gij de dag ziet naderen. 26Want indien wij opzettelijk zondigen, nadat wij tot erkenning der waarheid gekomen zijn, blijft er geen offer voor de zonden meer over, 27maar een vreselijk uitzicht op het oordeel en de felheid van een vuur, dat de

wederspannigen zal verteren. 28Indien iemand de wet van Mozes terzijde heeft gesteld, wordt hij zonder mededogen gedood op het getuigenis van twee of drie personen. 29Hoeveel zwaarder straf, meent gij, zal hij verdienen, die de Zoon van God met voeten heeft getreden, **het bloed des verbonds**, waardoor hij geheiligd was, onrein geacht en de Geest der genade gesmaad heeft? 30Want wij weten, wie gezegd heeft: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden! En wederom: De Here zal zijn volk oordelen. 31Vreselijk is het, te vallen in de handen van de levende God! 32Herinnert u de dagen van weleer, toen gij, na verlicht te zijn, zo menigmaal lijden doorworsteld hebt, 33hetzij zelf een schouwspel van smaad en verdrukking, hetzij deelnemende aan het lot van hen, die in zulk een toestand verkeerden. 34Want gij hebt met de gevangenen mede geleden en de roof van uw bezit blijmoedig aanvaard, want gij wist, dat gijzelf een beter en blijvend bezit hebt. 35Geeft dan uw vrijmoedigheid niet prijs, die een ruime vergelding heeft te wachten. 36Want gij hebt volharding nodig, om, de wil van God doende, te verkrijgen hetgeen beloofd is. 37Want nog een korte, korte tijd, en Hij, die komt, zal er zijn en niet op Zich laten wachten, 38en mijn rechtvaardige zal uit geloof leven; maar als hij nalatig wordt, dan heeft mijn ziel in hem geen welbehagen. 39Doch wij hebben niets van doen met nalatigheid, die ten verderve leidt, doch met geloof, dat de ziel behoudt).